

Sotsiaalministri määruse „Sotsiaalministri 27. augusti 2025. a määruse nr 44 „Vee terviseohutuse infosüsteemi põhimäärus“ muutmise“ seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Terviseamet on arendamas olemasolevat vee terviseohutuse infosüsteemi, hõlbustades joogivee riskide hindamist ja luues ettevõtetele suunatud keskkonna, mis sisaldab ka riskihindamismoodulit. Infosüsteemi pidamist juhib ja selle vastutav töötleja on Terviseamet, kuna amet on joogivee ohutuse valdkonna pädevasutus ning teeb joogiveeahela riskide hindamise ning juhtimise üle järelevalvet.

Määruse eesmärk on ajakohastada vee terviseohutuse infosüsteemi põhimäärust, et luua õiguslik alus edasiarendatud vee terviseohutuse infosüsteemi kasutamiseks. Selleks täpsustatakse infosüsteemi eesmärki, ülesehitust ja osapoolte rolle ning võimaldatakse vee terviseohutuse andmete tõhusamat kogumist, töötlemist ja kasutamist riskihindamiseks ning järelevalve toetamiseks. Määruse muudatused on seotud eesmärgiga vähendada joogivee varustamisega seotud riske tervisele ja keskkonnale, optimeerida joogivee käitlemise kulusid ja tagada ohutu joogivesi kogu elanikkonnale.

Määruse muudatustega ei teki puudutatud osapooltele halduskoormuse ega töökoormuse kasvu. Infosüsteemi täpsustatud regulatsiooni mõju on sihtrühmale töökorralduslik, avaldades lühiajaliselt kasutuselevõtu etapis ning pikemas perspektiivis andmete ühtsema kasutamise ja tõhusama järelevalve kaudu, ilma püsiva halduskoormuse kasvuta.

1.2. Määruse ettevalmistaja

Määruse ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi rahvatervishoiu osakonna nõunik Ramon Nahkur (ramon.nahkur@sm.ee). Määruse juriidilise analüüsi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Piret Eelmets (piret.eelmets@sm.ee) ja mõjude hindamise Sotsiaalministeeriumi analüüsiosakonna analüütik Evelin Tähtväli (evelin.tahtvali@sm.ee). Määruse on keeleteimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteimetaja Virge Tammaru (virge.tammaru@fin.ee).

Määruse muutmise aluseks on Terviseameti tehtud ettepanek ning amet toetas ka eelnõu koostamist.

1.3. Märkused

Määrusega muudetakse rahvatervishoiu seaduse § 29 lõike 5 alusel kehtestatud sotsiaalministri 27. augusti 2025. a määrust nr 44 „Vee terviseohutuse infosüsteemi põhimäärus“.

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga.

Määrus ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Määrus koosneb 11 punktist.

Punktiga 1 muudetakse määruse § 1 lõiget 2, milles täpsustatakse vee terviseohutuse infosüsteemi (edaspidi VTI) eesmärki. Kuivõrd VTI eesmärk on lisaks andmete kogumisele ka neid avalikustada ja riskihinnangute koostamist hõlbustada, tehakse sättes asjakohased täiendused.

Punktiga 2 muudetakse määruse § 3 lõike 1 punkti 1 ning täpsustatakse, et lisaks infosüsteemi pidamise juhtimisele juhib vastutav töötleja (Terviseamet) ka arendustööde tegemist, andes

volitatud töötlejale (Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus) selleks vajalikke juhiseid ja korraldusi. Muudatus on kooskõlas juba kehtiva praktikaga ega too kaasa sisulisi muudatusi.

Punktiga 3 täiendatakse määruse § 3 lõiget 1 punktiga 11¹, mille kohaselt informeerib vastutav töötleja volitatud töötlejat aegsasti kavandatavatest muudatustest infosüsteemi pidamisel ning olulistest takistustest ja probleemidest infosüsteemiga seotud kohustuste täitmisel. Muudatus on täpsustavat laadi ning hõlbustab vastutava töötleja ja volitatud töötleja omavahelist koostööd.

Punktiga 4 täiendatakse määruse § 3 lõiget 2 punktiga 8¹, milles sätestatakse volitatud töötleja ülesanne teha vastutavale töötlejale ettepanekuid infosüsteemi arendamiseks. Tegemist on täpsustavat laadi muudatusega.

Punktiga 5 täiendatakse määruse § 4 lõikega 3, milles loetletakse infosüsteemi ülesehitusest parema ülevaate saamiseks komponendid, millest infosüsteem koosneb: avalikkusele suunatud portaal, ettevõtetele suunatud keskkond, mis sisaldab ka riskihindamismoodulit, ja ametnikele suunatud asutusesisene töökeskkond.

Punktiga 6 tunnistatakse kehtetuks määruse § 6, kuivõrd nimetatud säte on deklaratiivne ega oma sisulist tähendust.

Punktiga 7 sõnastatakse määruse § 7 lõike 1 punkt 1 uuesti ning täpsustatakse joogivee käitleja infosüsteemi esitatavaid andmeid (joogiveehaarde toiteala või valgala ning veevarustussüsteemi riskihindamise ja riskijuhtimise andmed). Muudatus on täpsustavat laadi ja arvestab VTI vastavate riskihindamist puudutavate arenduskohtade vajadusega.

Punktiga 8 täiendatakse määruse § 7 lõikega 3 tulenevalt infosüsteemi uuendusest, mille kohaselt on kasutajatel (veekäitlejad jt isikud) edaspidi võimalik infosüsteemi ise sisse logida ja vajalikke andmeid sisestada, mis aitab ka infosüsteemiga seotud osapoolte töökoormust vähendada.

Punktiga 9 sõnastatakse uuesti määruse § 8 lõige 2 ning lisatakse uued andmekogud ja infosüsteemid, millega VTI on liidestatud ja kust andmeid päritakse: keskkonnaseire infosüsteem KESE (veekeskonna andmed), keskkonnaotsuste infosüsteem KOTKAS (vee-ettevõtete veehaarde omaseire andmed), Maa- ja Ruumiameti geoportaal (joogivee toiteala ja valgala riskihindamise kirjelduseks vajalikud ruumiantmete komplektid) ja keskne volituste haldamise infosüsteem Pääsuke, mille vahendusel antakse kasutajatele volitusi VTI kasutamiseks.

Punktiga 10 sõnastatakse määruse §-d 10 ja 11 uuesti.

Paragrahvis 10 tehakse suurema muudatusena see, et punkti 1 koondatakse nimetuse „Käitleja andmed“ alla kõigi veekäitlejate (joogivee käitleja, loodusliku mineraalvee või allikavee käitleja), supluskohta valdaja ja ujula valdaja andmed ühises andmekoosseisus. Järgnevates punktides on andmekoosseise täpsustatud vastavalt tegelikule andmekogumise vajadusele. Uus kord on kompaktsem ja objektiivsem, koondab varem eraldi olnud lõiked, kaotab mõned andmerekord (nt vee erikasutusloa number ja kehtivus, veevärgi tüüp ettevõtte põhitegevusala järgi, viimase inspekteerimise kuupäev ja inspekteerija), samas ka lisab mõned read (nt andmed üldsuse teavitamise kohta, riskihindamise kohustus ja staatus jt). Võrreldes kehtiva määrusega on § 10 lõigetes 10 ja 11 sätestatud riskihindamise ja riskijuhtimisega kogutavad andmed.

Paragrahvist 11 jäetakse võrreldes kehtiva määrusega välja lõike 1 sõnastus. Terviseamet ei anna enam kasutajatele infosüsteemi ligipääsuõigusi ning sellest tulenevalt ei sõlmi ka enam kasutajatega kokkuleppeid, milles määratakse kindlaks enesekontrolli käigus võetud veeproovide andmete sisestamise õigused ja kord. Infosüsteemi arenduse tulemusena on kasutajatel nüüdsest võimalus end autentida ja infosüsteemi sisse logida, kui neile on antud juriidilise isiku esindamise õigus volituste infosüsteemi Pääsuke vahendusel. Paragrahvi 11 lõikest 2 (kehtivas määruses lõige 3), mis reguleerib infosüsteemi kantud andmete muutumist, jäetakse välja väljend „tulenevalt pooltevahelisest kokkuleppest“, sest Terviseamet ei sõlmi enam kasutajatega pooltevahelisi kokkuleppeid. Paragrahvi 11 lõikes 4 (kehtiva määruse lõige 5) on tehtud täiendus, mille kohaselt

parandab vead või ebatäpsused lisaks vastutavale töötlejale ka andmete esitaja. Samuti on andmete vigade või ebatäpsuste parandamist puudutavast sättest jäetud välja väljend „tulenevalt pooltevahelisest kokkuleppest“, sest Terviseamet ei sõlmi enam kasutajatega pooltevahelisi kokkuleppeid (vt p 8).

Punktiga 11 tunnistatakse määruse § 13 lõige 5 kehtetuks, kuivõrd vastutava töötleja kohustus pidada arvestust andmete väljastamise ja töötlemise üle on sätestatud vastutava töötleja kohustusena § 3 lõikes 1.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole otseselt seotud Euroopa Liidu õiguse ülevõtmisega ega ole vastuolus ELi õigusega. Eelnõu toetab joogivee direktiivi (EL) 2020/2184 rakendamist.

4. Määruse mõjud

Määruse muudatustega täpsustatakse ja ajakohastatakse VTI õiguslikku raamistikku, viies selle kooskõlla arendatud infosüsteemi funktsionaalsusega ja riskipõhise joogivee ohutuse käsitlemisega. Muudatused on oma olemuselt peamiselt tehnilised ja täpsustavad, kuid neil on mõõdukas ja valdavalt positiivne mõju infosüsteemi kasutajatele ja riigiasutustele.

Määruse muudatused avaldavad sotsiaalset ja majanduslikku mõju ning mõju riigiasutuste korraldusele; teistes mõjuvaldkondades mõju ei tuvastatud. Mõjude olulisust hinnati mõju ulatuse, avaldumise kestuse ja sageduse, mõjutatud sihtrühmade ja ebasoovitavate mõjude riski alusel, tuginedes eelnõu sisule ja selle praktilisele rakendumisele VTI kasutamisel. Mõjusid on käsitletud mõjuvaldkondade ja sihtrühmade kaupa.

Sotsiaalne mõju

Sihtrühm 1: elanikkond

Ligikaudu 85% Eesti elanikest kasutab ühisveevärgi vett, mille kvaliteedi kohta kogutakse ja töödeldakse ametlikke andmeid.¹ Määruse muudatused aitavad kaasa vee kvaliteedi alaste andmete paremale kättesaadavusele ja riskide varasemale tuvastamisele, toetades seeläbi rahva tervise kaitset ja ohutu joogivee tagamist elanikkonnale.

Kokkuvõtvalt kaasneb määruse muudatustega elanikkonnale kaudne, kuid positiivne mõju, kuna infosüsteemi kasutamise ja andmete liikumise tõhustumine võimaldab veekäitlejatel ja järelvalveasutustel kiiremini tuvastada ja maandada joogiveega seotud riske.

Mõju majandusele

Sihtrühm 1: joogivee käitlejad ja teised andmete esitajad

Joogivee käitlejatele, keda oli 2024. aasta seisuga kokku ligikaudu 270², ja teistele andmete esitajatele võib määruse rakendamisel kaasneda lühiajaline lisaajakulu seoses infosüsteemi kasutuselevõtu ja andmete esmakordse sisestamise või täpsustamisega. Tegemist ei ole uute sisuliste kohustuste kehtestamisega, vaid olemasolevate õigusaktidest tulenevate nõuete täitmise võimaldamisega digitaalses ja struktureeritud vormis.

Pikemas perspektiivis aitab infosüsteemi kasutamine vähendada halduskoormust, kuna andmete esitamine ja ajakohastamine toimub ühes keskses keskkonnas ning väheneb vajadus korduvaks aruandluseks erinevatele asutustele.

¹ Terviseamet. (2025). *Joogivesi*. [Joogivesi | Terviseamet](#).

² Terviseamet. (2025). *Järelevalve*. https://www.terviseamet.ee/sites/default/files/documents/2025-02/Joogivee_kvaliteet_maakondades_2024.xlsx.

Kokkuvõtvalt on mõju ulatus mõõdukas ja valdavalt positiivne, kuna muudatused puudutavad küll kõiki joogivee käitlejaid, kuid avalduvad peamiselt lühiajalise ja vähese ajakuluna infosüsteemi kasutuselevõtul ning pikaajaliselt halduskoormuse vähenemisena andmete esitamise ja haldamise tõhustumise tõttu.

Mõju riigiasutustele

Sihtrühm 1: Terviseamet

Riikliku järelevalve all oli 2024. aastal 1025 veevärki², mis eeldab järelevalveasutustelt suure hulga andmete süsteemset ja järjepidevat haldamist. Infosüsteemi täpsustatud regulatsioon toetab olemasoleva järelevalve tõhusamat korraldamist ja andmete ühtset kasutamist Terviseameti ning teiste järelevalve- ja koostöösutuste poolt.

Infosüsteemi kasutuselevõtu algfaasis võib töökoormus ajutiselt suureneda seoses andmete kvaliteedi kontrollimise ja kasutajate toetamisega, kuid pikemas perspektiivis paraneb andmete kvaliteet ja kättesaadavus ning väheneb käsitsi menetlemise ja individuaalse suhtluse vajadus, mistõttu halduskoormus ei suurene püsivalt.

Kokkuvõtvalt on infosüsteemi täpsustatud regulatsiooni mõju sihtrühmale töökorralduslik, avaldudes lühiajaliselt kasutuselevõtu etapis ning pikemas perspektiivis andmete ühtsema kasutamise ja tõhusama järelevalve kaudu, ilma püsiva halduskoormuse kasvuta.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega täiendavaid tulusid ega kulusid riigiasutustele ja kohaliku omavalitsuse üksustele ei kaasne. VTI on arendatud olemasolevate vahendite arvelt ning määrus loob sellele vajaliku õigusliku aluse.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras. VTI tehtud arendused võimaldavad määruse rakendamist selle jõustumisel.

7. Määruse kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Kliimaministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Terviseametile, Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele, Keskkonnaametile, Maa- ja Ruumiametile, Riigi Infosüsteemi Ametile ning Eesti Vee-ettevõtete Liidule.